

Inleiding

Onder de titel ‘Nieuwe tijden – Nieuwe wegen’ heeft het bisdom acht jaar geleden een beleidsnota uitgegeven. Het doel was om onze Haarlemse kerk in geest en organisatie af te stemmen op de uitdagingen van een nieuwe tijd. Niet alleen de wereld om ons heen is veranderd, ook de kerk zelf is numeriek en in geloofwaardigheid verzwakt, en moet zich missionair als het ware hervinden. De nota gaf hiervoor grondlijnen, die nog steeds gelden, maar waarvoor een ‘update’ nodig is. In het bisdomblad ‘Samen Kerk’ van oktober en november 2012 heeft de bisschop twee artikelen geschreven over onze opdracht om samen kerk te zijn in deze tijd. Hij heeft zich daarbij laten inspireren door de vroege kerk en door de jonge kerken van onze tijd, en beoogt zo een spiritueel fundament te leggen voor praktisch beleid. De Diocesane Commissie Regiovorming en Kerkopbouw zal dit als uitgangspunt nemen en van daaruit in deze brochure concrete informatie geven over enkele bestuurlijke, organisatorische en financiële beleidsopties. Onderstaand vindt u nu eerst de samengevoegde artikelen van de bisschop.

Wie is Jezus ?

Ik wil proberen een visie te geven op de kerk. Maar om dat te kunnen doen, moet ik beginnen bij Jezus. Zonder Hem is er geen kerk. Zonder Hem is er geen verlossing. Zonder Hem is er geen toekomst. Wie is Hij ? Die vraag fascineert mensen al 2000 jaar. De laatste tijd met nieuwe hevigheid. Op een stukje papyrus uit de vierde eeuw wordt gesproken over de ‘*echtgenote van Jezus*’. Was Hij dan getrouwd? De media doken er bovenop. Het Vaticaan en verschillende archeologen zien het als een goedkope vervalsing, maar ook als het echt zou zijn, is het goed verklaarbaar. De verhalen over Jezus en de groei van de jonge Kerk, zette velen in de eerste eeuwen er toe aan over die ‘Jezus beweging’ te gaan schrijven. Sommigen vermengden het met hun eigen voorstellingen. Dat gebeurde vanaf de tweede eeuw vooral in het

gnosticisme. Dit is een denkstroming uit het vóórchristelijk heidendom. Het ziet verlossing louter als een innerlijk proces van bewustwording en verlichting. Een uiterlijke Verlosser is niet nodig. Voor de gnosticus is Jezus dan ook alleen een bijzonder mens, een verlichte geest, die anderen onderricht gaf. Of hij aan het kruis gestorven is of niet, is onbelangrijk. En natuurlijk kon hij best getrouwd zijn. Uit die vermenging van christendom en gnosis ontstonden b.v. de zgn. evangelies van Thomas, Maria Magdalena, Judas, en waarschijnlijk ook deze nieuwe Papyrus tekst. Ook in onze tijd bestaat deze leer nog steeds in allerlei vormen. Je vindt het terug in het New Age denken, in de Theosofie, de Antroposofie, bij de Rozenkruisers etc. Steeds gaat het om het verwerven van ‘Kosmisch bewustzijn’ of ‘Christusbewustzijn’ door meditatie, experiment of ritueel. Zelf heb ik ooit jarenlang in deze kringen verkeerd en deze ideeën aangehangen.

Het getuigenis van de apostelen

Vanaf het begin heeft de jonge kerk zich hiertegen verzet. De apostelen en evangelisten geven een totaal ander beeld van Jezus. Ze waren jarenlang met Hem opgetrokken, en steeds dieper doorgedrongen in het grandioze mysterie van zijn Persoon. Als Jezus eens aarzelend vraagt wie zichzelf denken dat Hij is, roept Petrus uit: *‘Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God’*. Jezus prijst hem om dit getuigenis, en spreekt ook zelf openlijk over zijn eenheid met de Vader. Die ‘aanmatiging’ God te zijn zou Hem uiteindelijk aan het kruis brengen. Op een dag wordt een lamme bij Hem gebracht, en Jezus zegt: *‘Vriend, uw zonden zijn u vergeven’*. De Farizeeërs zijn razend en protesteren: *‘Wie anders kan zonden vergeven dan God alleen?’*. Ze hadden gelijk. Op het kruis spreekt Hij tot de berouwvolle moordenaar dat prachtige woord: *‘Vandaag nog zul je met Mij zijn in het paradijs’*. Dat kan geen mens beloven, geen heilige of goeroe, geen mysticus of profeet. Dat kan alleen God. Op het einde van z’n leven staat Hij voor de hogepriester Kajafas. Deze bezweert Hem te zeggen: *‘Zijt Gij de Zoon van God?’*. Jezus antwoordt: *‘Gij zegt het. Dat ben ik’*.

Daarop scheurt de hogepriester zijn kleren en roept uit: *‘Wat hebben we nog voor bewijs nodig. Ge hebt de Godslastering zelf gehoord’*. Men veroordeelt Hem ter dood. Ook nu nog leeft bij velen diezelfde ergernis. Dat ‘Zoon van God’ is toch alleen maar een manier van zeggen. NEE, het is de basis van ons hele geloof, het fundament van onze verlossing, onze toegang tot eeuwig leven en geluk. Door zijn menswording is Hij onze bloedsbroeder geworden, en wij kinderen van God. Door zijn lijden en dood heeft Hij al ons kwaad op zich genomen en goedge maakt. Je kunt er een beroep op doen. Door zijn Opstanding sleept Hij ons mee in een totaal nieuwe dimensie van bestaan, eeuwig leven met ziel en lichaam in Gods oneindig universum. Dat is Verlossing en ze is alomvattend. Het is zoveel meer dan alleen bewustwording en verlichting.

Van Jezus naar Kerk

Na de dood en opstanding van Jezus stonden de leerlingen voor de opdracht zijn missie voort te zetten: *“Gaat en onderwijst alle volkeren en doopt hen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest”*. Ze waren zich terdege bewust niet alleen een leer uit te dragen, maar zélf Zijn volk, Zijn Lichaam te zijn, erfgenaam van Zijn helende en vergevende Kracht. Naar het woord van een kerkvader: *“Alles wat zichtbaar was aan Jezus toen Hij op aarde rondging, is overgegaan op de Kerk”*. En ze trokken uit, eerst naar de steden in Palestina en Klein-Azië, later ook naar Europa, India en Noord Afrika. Ze getuigden met vuur en brachten tallozen tot geloof. Tekenen en wonderen gaven kracht aan hun woorden. De vonk sloeg over. Vele mensen beseften dat hun in Jezus de weg geboden werd naar redding en eeuwig leven. Een weg uit zonde en schuld, een weg naar de hemel. Er vormden zich eerste gemeentes. In Antiochië werden ze voor het eerst ‘christenen’ genoemd. Door handoplegging en gebed stelde de apostelen de eerste bisschoppen (*episcopoi*), priesters (*presbyteroi*) en diakens (*diaconoi*) aan. Ze kwamen samen om eucharistie te vieren, zoals Jezus het hun had opgedragen. In het jaar 50 werd het eerste

apostel concilie in Jerusalem gehouden. Het waren levende gemeenschappen met vele gaven en charismata. Sommigen gaven leiding. Anderen profeteerden. Weer anderen hadden de gave van genezing of bemoediging. Ze deelden alles met elkaar en waren bekend door de kracht van de liefde die hen samenbond.

Waar zijn we nu ?

In haar grondstructuur is de kerk van vandaag nog steeds dezelfde als in het begin, maar het Lichaam van Christus is gewond door zwakheid en falen van binnenuit, en vervolging van buitenaf. Elk jaar worden tienduizenden christenen wereldwijd vermoord om hun geloof, en ondervinden miljoenen anderen dagelijks uitsluiting, discriminatie of gevangenschap. Ondanks alles, of misschien juist daardoor, ontwikkelt de kerk in het Zuiden een enorme vitaliteit. Bij ons ziet er helaas anders uit. Tallozen leven zonder God. Ze zijn vergeten dat ze een Vader hebben in de hemel. Ze zijn vergeten dat ze in Jezus een Vriend en Verlosser hebben die uit de hemel is neergedaald om hen zelfs uit de diepste duisternis van wanhoop, zonde en schuld op te trekken naar het Licht. Dat Maria een Moeder is die hen omgeeft met intense liefde, en onophoudelijk voor hen ten beste spreekt. Zij brengt ons naar haar Zoon, want alleen in de band met Hem ligt redding. Daarvoor heeft Hij Zijn kerk gesticht, en leeft in haar verder door zijn Geest, om zo mensen een begaanbare weg te bieden naar verlossing en eeuwig leven. *“Waar twee of drie bijeen zijn in mijn Naam, daar ben Ik in hun midden”*. In het Woord van de Schrift spreekt Hij je aan. In de sacramenten raakt Hij je aan. In de biecht vernieuwt Hij steeds de genade van je doopsel en vergeeft je zonden, zelfs al *“reiken ze van de aarde tot de hemel”*. In de eucharistie, het sacrament van de liefde bij uitstek, ben je werkelijk aanwezig in de zaal van het Laatste Avondmaal en op Golgotha. Hij neemt je mee in die beweging van dood naar Opstanding, en voedt je in volle werkelijkheid met *“zijn Lichaam en zijn Bloed, zijn Ziel en zijn Godheid”*. Waar Hij geloof vindt, brengt Hij je ziel tot leven en sterkt in je de hoop, de vreugde en de liefde. En

dan stuurt Hij je uit om anderen lief te hebben. Zo zijn we geroepen om samen kerk te zijn.

Samen kerk zijn in deze tijd

In het voorgaande heb ik geprobeerd voor ons samen kerk zijn een spiritueel fundament te leggen, en ben begonnen bij Jezus en de vroege kerk. Nu wil ik proberen van daaruit een brug te slaan naar de kerk van vandaag. In een boek van Kardinaal Koch vond ik een prachtig citaat van de franse schrijver Saint-Exupéry. Als je een groep mensen ertoe wil brengen om een schip te bouwen, schrijft hij, dan moet je niet beginnen met het aandragen van hout en gereedschap, maar dan moet je allereerst in hen het verlangen wekken naar de weidse eindeloze zee. Dan gaan ze vanzelf bouwen. Zo is het ook met de kerk. De huidige crisis in de kerk is niet primair een crisis van structuren, maar van geloof. Organisatie en financiën zijn belangrijk, maar secundair. Eerst komt het geloof. We zullen ons eerlijk de vraag moeten durven stellen: Leeft dat verlangen naar de verre horizonten van de hemel, naar de liefde van God, en naar de schoonheid en vreugde van een leven als zijn volk, nog zó krachtig in ons dat anderen erdoor geïnspireerd worden? Als dat niet zo is, dan begint daar vernieuwing en evangelisatie.

De opdracht om getuige te zijn

We zeggen het zo vaak en zo gemakkelijk: we zijn een missionaire kerk, en denken dan - typisch westers - meteen aan beleid, nota's, organisatie en activiteiten. Het is allemaal nodig, maar niet primair. Getuige zijn heeft meer te maken met inspiratie dan met organisatie. Het is een verantwoordelijkheid die we allemaal samen dragen. Ik herinner me een Duitse zuster, die ik jaren geleden mocht ontmoeten. Zij had het als persoonlijke missie op zich genomen om iedere dag aanwezig te zijn in de drukke winkel galerij van een grote stad. Ze zat

daar op een stoeltje met wat evangelisatiemateriaal, elke dag van de ochtend tot de avond, jaar in jaar uit. Ze raakte niet uitverteld over de duizenden mensen, ieder met een eigen verhaal, die ze had mogen bemoedigen, hoop geven, en kunnen openen voor de liefde van God. Of die jonge man die mij tijdens een kerstmaaltijd voor daklozen in Amsterdam toe - vertrouwde dat hij bewust het bestaan van een dakloze had gekozen, niet uit noodzaak, maar om hun leven te delen, hen van binnenuit te kunnen helpen, en ook de vreugde van z'n geloof te kunnen uitdragen. In de ogen van de wereld onzin, in Gods ogen groots.

Praktische initiatieven

Natuurlijk is evangelisatie ook een taak van de kerk in het algemeen, van bisdom en parochie. Het is één van de pijlers van onze regio-vorming. We vragen samenwerking van parochies op het gebied van liturgie en pastoraat, maar ook van catechese, jeugdwerk, caritas etc. Een groter draagvlak schept nieuwe mogelijkheden en kansen. Voor het bisdom zie ik vooral een taak in het stimuleren en ondersteunen. Naast het niveau van de parochies en regio's zijn we bezig een niveau te vormen van 'religieuze centra', zo noem ik het maar. Het zijn plekken die ten dienste staan van gelovigen en parochies, en waar mensen nieuwe inspiratie kunnen opdoen. Kloosters en gemeenschappen vervullen deze functie, maar ook sommige grotere parochies. De Tiltenberg biedt opleiding en toerusting op velerlei gebied. Het diocesaan heiligdom Heiloo verzorgt, met hulp van bisdommedewerkers en zusters, verdieping voor jongeren, gezinnen, en individuele gelovigen, alsook impulsdagen voor catechese, diaconie en missie. Diaconale instellingen maken de zorg voor kwetsbare mensen concreet. Bijzonder vruchtbaar blijken ook reizen te zijn. Parochies organiseren bedevaarten, waar mensen gesterkt van terugkomen. De wereldjongerendagen zet vele jonge mensen in vuur en vlam. Een groep jongeren uit West Friesland bezocht de kerk in Burundi, en kwam met nieuwe inspiratie weer thuis. Missie is niet alleen geven, je krijgt er ook veel

voor terug. We zijn een wereldkerk, en dragen elkaar over de grenzen van volk, ras, taal en cultuur heen.

Inspiratie uit de jonge kerken

Als bisschopreferent voor missie krijg ik vaak bezoek van bisschoppen uit Azië en Afrika. Het is fascinerend om hun verhalen te horen. Je komt binnen in een totaal andere wereld. Een bisschop uit Nieuw-Guinea vertelde dat zijn bisdom ongeveer vijf maal zo groot is als Nederland en verdeeld in twintig parochies. Ons hele bisdom zou in die verhoudingen één relatief kleine parochie zijn. Een groepje priesters woont bij een centrale kerk in de parochie. Daarnaast zijn er tientallen kleine gemeenschappen van gelovigen in dorpen verspreid over het hele gebied. Ze staan onder leiding van een catechist. Ze komen samen om te bidden en de Schrift te lezen. Vrijwilligers geven catechese aan de kinderen, en ze delen met elkaar zorgen en goederen. Als een priester in een van de dorpen komt om eucharistie te vieren, dan is het volkomen normaal dat gelovigen uit andere dorpen in de buurt drie of vier uur lopen om de heilige mis bij te wonen. Datzelfde vertelde een bisschop uit Burundi. In het dorp waar eucharistie gevierd wordt is het feest. De mensen staan in een lange rij om eerst het sacrament van de biecht te ontvangen. Tientallen kinderen worden gedoopt. En de eucharistieviering is het hoogtepunt van de dag. De bisschop van Miao uit Noord India vertelde hoe hij een keer honderden volwassenen tegelijk in de kerk opnam. Zoals gebruikelijk stelde hij de reeks geloofsvragen die de kerk bij doop en vormsel voorschrijft. Totdat er een man opstond die zei: “Bisschop, stopt u nu eens met al die vragen. Denkt u dat we twee dagen gelopen hebben om hier te zijn als we niet zouden geloven?” Toen heeft hij de vragen verder maar gelaten. Diezelfde bisschop vertelde hoezeer de mensen leven vanuit het gebed. Iedere gemeenschap begint en eindigt de dag met gezamenlijk gebed. Bijna overal houdt men ook nachtwakes. Geloof is voor hen geen theorie, maar een levende relatie met de verrezen Heer.

Terug naar de kerk in Nederland

Wat betekent dit nu allemaal voor onze Nederlandse en Haarlemse kerk. Ik denk dat we allereerst van de jonge en arme kerken kunnen leren om meer een kerk van gebed te worden. Ik wil dit zelf ter harte nemen, en leg het ook neer bij onze parochies en gelovigen. Het tweede is dat zij ons weer een dieper besef aanreiken van gemeenschap, waarin gelovigen echt broeders en zusters zijn in Christus, en geloof en leven daadwerkelijk met elkaar delen. Het derde is de plaats van de heilige eucharistie als hart van het parochielevens. Ik weet het, het kan niet altijd en niet overal, maar de jonge kerken kunnen ons de liefde weer leren voor dit oersacrament, waarin het door God geschonken heil in z'n volle omvang tegenwoordig is. Zij zien er reikhalzend naar uit, en brengen daarvoor grote offers. Natuurlijk komen wij uit een andere geschiedenis en leven in een andere cultuur. De woord- en communieviering heeft bij ons een vaste plaats gevonden om het Lichaam van Christus niet te onthouden aan mensen die geen toegang hebben tot de heilige eucharistie, maar als het wordt tot een uitwisselbare viering met de eucharistie, dan is er theologisch en spiritueel iets fout gegaan. Ik waardeer oprecht het verlangen en de grote inzet van velen om ook de kleinere lokale gemeenschap bijeen te houden. Toch denk ik dat juist de jonge kerken ons leren dat lokale gemeenschap zich realiseert op velerlei wijzen, en de bredere eucharistische gemeenschap volstrekt niet uitsluit. Dat zien we al bij de vroege kerk. In het midden van de tweede eeuw beschrijft de martelaar Justinus de zondag als de dag van de eucharistie, waarbij "allen die in de steden of het land eromheen verblijven, samenkomen op een gemeenschappelijke plaats". Overigens was dat ook bij ons duizend jaar lang normale praktijk, en formuleert de Kerk het bijwonen van de eucharistie op zondag of zaterdagavond nog steeds als een heilige plicht, tenzij het echt niet kan. De vurige wens van de Heer bij het Laatste Avondmaal dat zijn leerlingen samen zouden blijven komen om zijn Levensoffer te vieren, verdient het dat de priesters van de regio naar vermogen eucharistie vieren in de verschillende kerken, en de parochies hun tijdstippen daarop aanpassen. Is er in een kerk zelden eucharistie mogelijk, dan kan men aan de

wens van de Heer tegemoet komen door zich regelmatig aan te sluiten bij de centrale kerk in regio of parochie. Zo worden we echt een 'gemeenschap van gemeenschappen', en blijven de eucharistische gemeenschap, die de kerk altijd geweest is.

Van samenwerking naar fusie

Tot zover de inleidende overwegingen van de bisschop. Ten aanzien van het diocesaan niveau noemde hij een aantal concrete initiatieven. Van onze parochies vragen we vooral daadwerkelijke samenwerking en solidariteit. 'Samenwerking op het gebied van liturgie en pastoraat, maar ook van catechese, jeugdwerk, caritas etc. Een groter draagvlak schept nieuwe mogelijkheden en kansen'. Want er zijn duidelijke tekenen van hoop. We zien het in een verfrissende openheid bij vele jonge mensen en aan een toename van het aantal zgn. 'nieuwe katholieken'. Toch zien we natuurlijk ook dat we als kerk kleiner zijn geworden, en heel wat parochies grote financiële problemen hebben. Het gewoon doorgaan op oude wegen totdat het niet meer gaat is geen toekomstperspectief. Het is ook personeel en materieel niet vol te houden. De cijfers zijn u genoegzaam bekend: sinds de jaren '60 is de volkskerk in Nederland feitelijk veranderd in een keuzekerk, en het kerkbezoek dienovereenkomstig gedaald naar ongeveer zeven procent. Driekwart van de parochies hebben moeite de jaarlijkse exploitatie dekkend te krijgen. Reorganisatie heeft een missionaire, maar ook een praktische reden.

In alle bisdommen zien we drastische fusieprocessen. Ook bij ons zijn al langer fusieprocessen gaande, zij het minder drastisch. Soms wordt een regio één nieuwe parochie. Soms ontstaan binnen een regio twee of drie nieuwe grotere parochies. We noemen dit 'partiële fusie', en proberen daarbij zoveel mogelijk een 'natuurlijke logica' te volgen, in goed overleg met de parochiebesturen en de parochianen van de regio. We willen het jaar 2013 benutten om dit beleid - voor zover nog niet gerealiseerd - een nieuwe impuls te geven. Uiterlijk 1 januari 2014 hopen we tot een nieuwe parochie-indeling te zijn gekomen. Wij willen

dit naar menselijke maat en in overleg trachten te bereiken. De diocesane Commissie Regiovorming en Kerkopbouw zal daartoe voorstellen doen en met de parochiebesturen in overleg treden, om samen plannen uit te werken. We voorzien dat we van 162 parochies naar ongeveer 50 tot 55 zullen gaan, die meestal niet meer dan drie of vier kerken omvatten.

Kerkgebouwen

Uitdrukkelijk willen we opmerken dat dit proces van (partiële) fusie los staat van het proces om tot geleidelijke vermindering van het aantal kerkgebouwen te komen. De meeste kerken, die tot nu toe aan de eredienst zijn onttrokken, waren parochiekerken die pastoraal en financieel niet meer levensvatbaar bleken. Kerksluiting is geen prioriteit, maar soms financieel onvermijdelijk. Hiervoor nemen we wat meer tijd. Het bisdom formuleert daarbij wel enige uitgangspunten, die feitelijk al in de nota ‘Nieuwe tijden - Nieuwe Wegen’ (2004) te vinden zijn, en neemt na een overlegfase uiteraard de definitieve beslissingen.

Het eerste uitgangspunt is dat elke nieuwe grotere parochie, of tenminste regio, één centrale kerk heeft, waar elke zondag eucharistie gevierd wordt. Feitelijk is dit nagenoeg in alle regio’s al gerealiseerd. Wat betreft de andere kerkgebouwen maken we een onderscheid tussen gebouwen, die voor de eredienst behouden kunnen blijven, en kerkgebouwen waar dit niet mogelijk zal zijn.

De eerste categorie betreft kerken waar nog een redelijk draagvlak aan kerkgangers aanwezig is, en die qua ligging voor dorp, wijk of regio een onmisbare rol vervullen. Wel is voorwaarde dat er tenminste één of tweemaal per maand in het weekend eucharistie gevierd kan worden. In hoeverre daarnaast in de andere weekenden een woord - en communieviering nodig en mogelijk is, zal per situatie bekeken worden. Ook bij een beperkte ‘weekendfunctie’ kan een kerkgebouw

als rouw- en trouwlocatie, en als plaats voor ontmoeting met de Heer en met elkaar, een waardevolle betekenis hebben.

De tweede categorie betreft kerkgebouwen, die financieel en pastoraal niet gehandhaafd kunnen worden, en binnen een periode van ongeveer vijf jaar aan de eredienst onttrokken zullen worden. Deze gebouwen kunnen, zo mogelijk, een waardige andere bestemming krijgen.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten zal de DCRK met concrete voorstellen komen voor de categorisering van de kerkgebouwen in elke parochie/ regio. Wij zien graag de reacties van de regio's tegemoet en zijn bereid over deze voorstellen in gesprek te gaan.

Voor het bisdom geldt dat alternatieve voorstellen pastoraal en financieel verantwoord moeten zijn, liturgisch in overeenstemming met de kerkorde, en dat de beschikbare priesters, diakens, pastoraal werkers en catechisten zo goed mogelijk naar hun eigen ambt en charisma kunnen functioneren. Voorstellen dienen door de pastoor of administrator te worden ondersteund.

Tot slot

Het moge duidelijk zijn dat het bisdom met dit alles geen negatief 'krimpscenario' beoogt, maar een constructieve aanpassing aan veranderde omstandigheden en uitdagingen, en zo breed mogelijk parochiebesturen in dit proces wil betrekken.

Gelukkig hebben we in ons bisdom nog de vitaliteit en de tijd om zorgvuldig regie te houden in dit veranderingsproces. Reorganisatie is tenslotte geen doel op zichzelf, maar alleen een middel om als kerk sterk te staan in een veranderende tijd, materieel en structureel, en bovenal spiritueel. Alleen als we innerlijk vitaal zijn hebben we de mens van nu iets te bieden. Alleen als we merkbaar voor de wereld leven en getuigen vanuit de kracht van de Opgestane Heer in ons midden, zullen mensen weer tot Christus en zijn Kerk komen, en kunnen prognoses worden bijgesteld.

Al degenen die dit mogelijk maken en de kerk mee dragen – pastoraal werkenden en parochianen – danken wij, mede namens de bisschoppen, van harte voor hun inzet. Allereerst op God, maar ook op u allen stellen wij ons vertrouwen dat er een goede toekomst is voor de kerk in ons dierbare bisdom Haarlem – Amsterdam.

Namens de Diocesane Commissie Regiovorming en Kerkopbouw

Mgr. drs. M.J de Groot,
Vicararis-generaal van het bisdom Haarlem-Amsterdam.

november 2012